

VISIR AKTUELLT

Friskare liv

Medlemstidning för Riksförbundet VISIR | NR 3-4 2023

Vi önskar våra läsare en god jul och gott nytt år!

RÖKFRIA BOSTÄDER

EN SKRÄPBEKÄMPARE

**ERIC CARLENS KÄMPADE
MOT RÖKNING**

Nästa
VISIR Aktuell
kommer i
mars 2024

Förbundsordföranden har ordet

Höstens arbete i VISIR har satt full fart. En sak som slår mig när jag arbetar är hur mycket man lär sig. Varenda vecka lär jag mig något nytt. Det är underbart.

Som ni vet finansieras VISIR:s verksamhet dels av bidrag från Folkhälsomyndigheten och dels av medlemsavgifter, medan nästan allt arbete sker ideellt. Ansökan om bidrag har skickats in till Folkhälsomyndigheten, och beslut kommer i januari.

Sedan 2013 har vi arbetat med Tobacco Endgame - Rökfritt Sverige 2025. Det innebär att daglig rökning ska vara under fem procent år 2025. I den senaste mätningen är daglig rökning strax under sex procent. Under hösten tillsattes en arbetsgrupp i Tobaksfakta med representanter från VISIR som arbetar med att förnya och utveckla nya mål. Det är ett spännande arbete som pågår.

I september hade styrelsen en planeringsdag i Stockholm. Dagen började med att Daniel Carlryd från CAN (Centralförbundet för Alkohol & Narkotikaupplysning) var inbjuden och talade om CAN:s verksamhet kring forskning, rapporter, utbildningar etc. med fokus på tobak. VISIR är medlem i CAN och ingår i dess styrelse och nätverk.

Kreativiteten var stor under planeringsdagen. Vi planerar att fortsätta arbetet med Rökfria bostäder, rökfri ramadan, medlemstidning, anordna fimplockardagar, rök- och fimpfria badstränder och mycket mer. Se verksamhetsplanen 2024 på

Agneta Alderstig
Förbundsordförande i VISIR

vår hemsida. Dessutom pågår planering av VISIRs 50-års jubileum. Detta ska firas fredag den 15 mars i Stockholm. Inbjudan och program kommer.

I september anordnades en temadag i Göteborg kring "Barn och tobak", där Ingrid Edvardsson Aurin från VISIR föreläste om "Fimpar du fimpar jag". Det är en modell från Region Kronoberg baserad på ungas egna tankar, idéer och erfarenheter kring att bli tobaksfria.

I Aftonbladets Temabilaga Barn & Unga den 11 oktober har VISIR en artikel "Vitt snus – ungdomars nya väg in i nikotinberoende" skriven av Niclas Malmberg. Användning av vitt snus skiljer sig från snusanvändning i stort, både när det gäller kön och ålder. Det är vanligast bland personer i åldern 17-29 år att använda vitt snus. Det tobaksfria vita snuset innehåller bland annat nikotin, smakarom och pH-justering som har tillförts.

Varmt tack för alla tidningsurklipp och bilder som har kommit till oss. Vi tar gärna emot fler. Dessa kommer att visas på jubiléet.

Agneta Alderstig, förbundsordförande

VISIR-Aktuellt/Friskare liv Medlemstidning för Riksförbundet VISIR

Utkommer:	Tre nummer per år varav nr 3 är ett dubbelnummer.
Redaktör och ansvarig utgivare:	Arne Stråby, arne.straby@telia.com. Material även per post till kansli.
Förbundsordförande:	Agneta Alderstig, agneta.alderstig@gmail.com
Grafisk produktion:	Mynta design och produktion, maria@myntadesign.se
Tryck:	Exakta Print AB, Malmö, ISSN 0282-0617
Adress:	Riksförbundet VISIR, Hålsans Hus, Fjällgatan 23 B, 116 28 Stockholm Tel 08-591 282 11, E-post: visir@telia.com, www.visominteroker.se

Alla ska kunna bo rökfritt!

Varje sommar blir vi i VISIR uppringda av folk som störs av att de utsätts för grannars rökande. De kan inte vistas på sin balkong då grannen intill röker på sin balkong. Ofta är grannen storrökare och röker flera cigaretter i timmen. De som störs av röken är oroliga för sin hälsa.

Några har bott länge i sin lägenhet och trivs, men så flyttar en rökare in och inget blir som förut. Att flytta är inte så lätt. Många har pratat med rökaren i fråga och bett om hänsyn. Men det är få rökare som tar hänsyn, och rök kommer ofta in ändå.

De som har problem med sina grannars rökning har ofta vänt sig till fastighetsägaren, som sällan gör något utan menar att han inte kan förbjuda. Någon har tagit kontakt med miljöförvaltningen i kommunen, och fått hjälp med påstötning till fastighetsägaren att justera ventilationen så inte rök tränger in i deras boende från grannens lägenhet.

Många platser som allmänheten har tillträde till har blivit rökfria. Färre människor röker, enligt Folkhälsomyndighetens senaste undersökning "Folkhälsan i Sverige, Årsrapport 2023" röker 5,8 % av Sveriges befolkning (16 – 84 år) Något fler kvinnor än män, fler äldre än yngre. Rökning är inte lika accepterat nu som det var för 50 år sedan då 50 % av männen och 25 % av kvinnorna rökte.

Det finns strax under 2 miljoner hyreslägenheter i Sverige. Enligt Visirs pågående kartläggning av rökfria flerbostadshus finns det ca 30 000 rökfria hyreslägenheter. Det är inte ens en procent av bostadsbeståndet som

är rökfritt. Jämför det med att det är nästan 95 % av befolkningen som inte röker. Det är inte rimligt.

De flesta hyresvärdar har "Trivseregler" på sin hemsida, många skriver att det är tillåtet att röka på sin balkong men att man ska ta hänsyn till grannarna. Det kan också stå att det är förbjudet att grilla på balkongen då röken stör grannar och att det betraktas som en sanitär olägenhet och är straffbart!

Jordabalken som gäller både hyresrätter och bostadsrätter säger att man inte får utsätta sina grannar för sådant som är skadligt för hälsan. Vad är skadligare för hälsan än just tobak?

Men det finns två rökare som har blivit dömda och tvingats flytta från sin lägenhet för att de rökt och förpestat luften för grannar. Det finns också rökare som fått betala saneringen av bostaden när de flyttat därifrån. Dessa fall är få undantag.

Suzanne Bengtsson

Läs mer på vår hemsida.
www.visominteroker.se

Är du störd av tobaksrök,
hör gärna av dig till oss!
visir@telia.com

O tack är världens lön

Min första arbetsuppgift på Arbetar-skyddsstyrelsen var att arbeta med risken för silikos, en gammal yrkessjukdom som drabbade lungorna. Den orsakades av kvartsdamm, det visste man. Nu borde man skriva nya och skärpta regler mot det problemet.

Men det kom in nya larm. Ett var cancerrisken av vinylklorid, ett ämne som hade användning vid tillverkning av plast av PVC, polyvinylklorid. Ett annat problem var asbest, ett vanligt material för isolering. Där hade man också ett cancerlarm, som togs på stort allvar, för det tycktes ha drabbat många, särskilt vid isolering av ångpannor.

Så det blev lite mer av letande bland nya cancerrisker. Jag har skrivit i VISIR-Aktuellt nr 2/2203 om hur jag upptäckte att många cancerframkallande ämnen förekom i cigaretttrök. Jag berättade om det och hur jag ”slog larm” i nummer nr 1/2023.

Det ledde till flera aktiviteter. Cancerrisker i jobbet har man inte rätt att bortse från. Vi fick utarbeta gemensamma råd om att begränsa rökningen. De kom ut från trycket 1983 och fick effekt.

Att Arbetarskyddsstyrelsen nu var med i bilden betydde en hel del. Nu var rökning en arbetsmiljöfråga att ta på stort allvar. Det gav en positiv bild av myndighetens agerande: äntligen såg det ut att hända något!

För min del gav det ingen utdelning i mitt arbete. Jag hade fått viss information om att den chefstjänst som jag då vikarierade på, skulle tillsättas. Provisoriet på den sektionen ”skulle nu permanentas”, som byråchefen Holm uttryckte det. Det betydde förstås att jag skulle få tjänsten.

Men sedan hände något konstigt. Man (dvs generaldirektören) beslöt att tjänsten skulle annonseras ut på nytt! Det såg ut som att det fanns någon ny intresserad, som inte hade sökt första gången men nu blivit intresserad. Det var det också. Bertil Remaeus var inte kemist utan bergsingenjör. Han hade säkert räknat med att få en annan chefstjänst vid gruvsektionen. Men då inträffade malören att byråchefen där ville internrekrytera och då inte skriva förord för Remaeus, som kom från styrelsens utbildningsavdelning.

Ja, vad gör en generaldirektör då? Han beslöt om ny annonsering för att låta Remaeus söka nu och därmed snuva mig på den tjänst som jag trodde att jag hade nu.

Det blev ett snabbt beslut, Holm fick i uppdrag att skriva förord på Remaeus, och snart var saken klar. Ingen idé att överklaga, det förstod jag snart. Bara att bita i det sura äpplet alltså. Försökte förklara att jag inte tänkte överklaga utan accepterade beslutet och hoppades på gott samarbete. Men där blev jag snart besviken. Han ville inte ha ett gott arbete, han var missnöjd med råden om rökning och mitt arbete med dem, han ville hämnas.

Ett problem för mig var att Remaeus var storrökare. Han kom in i skedet där de allmänna råden var på remiss. Han gjorde vad han kunde för att sabotera dem, men formellt hörde de inte till Kemibyråns ansvar utan till den medicinska sektionen. Vår överläkare

Ricardo Edström var ansvarig och inblandad från början. Dessutom var det ett regeringsuppdrag vi arbetade med. Så Edström behövde inte bry sig om några elakheter från Remaeus, utan förslaget gick vidare i hant-eringen och fastställdes av två generaldirektörer, Gunnar Danielsson, ASS, och Barbro Westerholm, SoS.

Det fortsatte tyvärr så. Han ville inte släta över, han ville mest vara elak. Jag har ett exempel på det.

Våra råd hade uppmärksammats i varje fall i resten av Norden. Man ordnade ett seminarium på Voksenåsen i Norge. Dit vi blev inbjudna. Hedvig Svedlund vid Medicinska sektionen låg närmast till, men jag hade skrivit mer av texten i de allmänna råden, så jag ville också vara med. Men nu såg Remaeus sin chans nu och sade nej. Han hade rentav mage att säga att om Edström erkände att man saknade kompetens att bevaka seminariet så kunde jag få delta men inte annars!

Ett så förolämpande förslag framförde jag aldrig. Kunde jag delta ändå, om jag stod för resan själv? Ja kanske, men jag riskerade då att få offra 1-2 semesterdagar. Remaeus hade nu visat att han ville verkligen behandla mig illa!

Jag ville testa honom och åkte till Voksenåsen ändå. Hedvig tyckte att jag behandlades nedrigt. Hon gjorde mig därför sällskap på resan med tågbiljett andra klass. Så vi åkte dit och deltog i ett givande seminarium och fick tillfälle att informera om våra råd.

Med lite bävan skrev jag sedan min reseräkning, för jag hade varit där i tjänsten. Kanske slank den igenom av en olyckshändelse, jag vet inte. Något krav på att ta ut semesterdagar för olovlig frånvaro såg jag aldrig till.

Men för mig var det ett uppenbart exempel på det gamla ordspråket "Otack är världens lön"!

Arne Stråby

Voksenåsen gavs som nationalgåva till Sverige som tack för stöd under krigsåren.

Den gamla goda tiden?

Jag har i årets utgåvor av VISIR-aktuellt berättat om hur vi till sist lyckades få bort rökning från de flesta arbetsplatser. Det som förr var en självklar rättighet för rökare, att man kan dra fram sina rökverk var som helst och börja blossa utan hänsyn till andra, kom allt mer att ifrågasättas.

Säkert var det många som bidrog, och miljöåtgärder kring 1970 bidrog säkert till att ett nytt tänkande började märkas.

Jag minns en gång för länge sedan, när man efter diskussioner mellan arbetsmarknadens parter kom fram till att rökning på arbetsplatser inte skulle vara förbjuden längre. Minns inte året, men det kan ha varit i slutet av 40-talet eller början av 50-talet. Tidigare var praxis att rökning i jobbet inte var tillåten. Man hade vanligen timlön, och att röka tar ju tid från arbetet. Däremot var det förstås tillåtet att gå på toaletten. Det innebar ofta att toaletten blev rökrum, för där syntes inte vad man gjorde. Efter rökarens paus där blev toaletten ibland inpyrd med rök.

Så nu löste man det problemet. Alla fick röka vid sin maskin, skrivbord eller vad man nu arbetade med. Men den lösningen gick ut över andra, de som inte gillade eller inte tålde rök, bland dem många allergiker.

Så gick åren. I början av 70-talet började ett nytt tänkande tränga fram. Allt fler började ifrågasätta rökarnas dominans. Varför skulle det vara så att rökarna alltid hade företräde? Vi hade fått miljölagstiftning. Kunde den användas mot rökningen? Nej kanske inte, men visst var ohämmat rökande ett problem ett miljöproblem!

1974 bildades Riksförbundet VISIR, Vi som inte röker, med uttalat syfte att skapa fler rökfria miljöer och bekämpa slentrianen att varje rum kan vara ett rökrum.

På 1970-talet satsade myndigheterna på bättre arbetsmiljö. Särskilt började man uppmärksamma kemiska hälsorisker, och Arbetarskyddsstyrelsen förstärktes med kemister.

Jag började arbeta som kemist på Arbetarskyddsstyrelsen 1974 och var med om den tillväxt som då skedde med fler kemister. Det var gamla problem med kvartsdamm, som gav upphov till problem i lungorna. Silikos var en fruktad yrkessjukdom, som jag skulle arbeta med för att bekämpa. Men det var också nya problem, som med vinylklorid, ett ämne av flera som tycktes orsaka cancer.

Nu var nog rätt tid att tala om cancerrisk i rökiga lokaler.

Arne Stråby

Kontorsmiljö Sundbyberg 1967.

Foto: Jan Wirén

Syntetiskt nikotin i fokus på årets LUFT-konferens

Niclas Malmberg

Den 7-8 september gick årets LUFT-konferens av stapeln. I år låg ett visst fokus på syntetiskt nikotin, som kunde tillverkas redan 1904, men då till högre kostnader jämfört med att extrahera nikotin från tobaksplantan. Än idag är kostnaden för syntetiskt nikotin 3-4 gånger högre än kostnaden för naturligt nikotin. Trots det svämmas marknaden i USA nu över av märken som saluförs som tobaksfritt nikotin eller syntetiskt nikotin

Bakgrunden till det är dels den utbredda insikten i USA om negativa hälsoeffekter av tobaksbruk och den skärpta lagstiftning som kom på plats i USA 2009. Den gällde alla produkter som härstammar från tobaksplantan. Lagstiftningen var en reaktion mot de nikotinprodukter som marknadsfördes som tobaksfria.

Underförstått var de då mindre farliga än klassiska tobaksprodukter, trots att nikotinet härstammade från tobak. Sex olika företag producerar idag det syntetiska nikotin som tobaksbolagen sedan använder i olika nikotinbaserade produkter, t ex vätska till e-cigarett. Produkterna marknadsförs både under begreppen ”syntetiskt” nikotin och ”tobaksfritt nikotin”.

Nikotinindustrin hävdar att deras primära målsättning är att få rökare av traditionella cigaretter att övergå till mindre hälsofarliga produkter. Men när marknadsföringen samtidigt huvudsakligen riktas till yngre står klart att man i första hand vill leda in nya generationer i nikotinberoende. Vitt snus med tuttfruktismak är knappast det som gör att den 65-åriga rökare som vill sluta söker sig till en annan produkt. Inte heller det faktum att ungdomars sociala medier översköljs av reklam för vitt snus och e-cigarett.

Nikotinindustrin fortsätter nu sin katt-och-råttalek med att hitta nya kryphål i lagstiftningen. Bland annat tittar man på möjligheter att genmodifiera tomater eller äggplantor så att de producerar en nikotinmängd som är kommersiellt användningsbar, men också på att nyttja andra snabbt beroendeframkallande substanser. Exempel är nikotinliknande arecoline, som finns i arecannötter. Ett budskap vid konferensen var därför att lagstiftarna måste hålla jämna steg med tobaksindustrin och reglera allt nikotin, oavsett form.

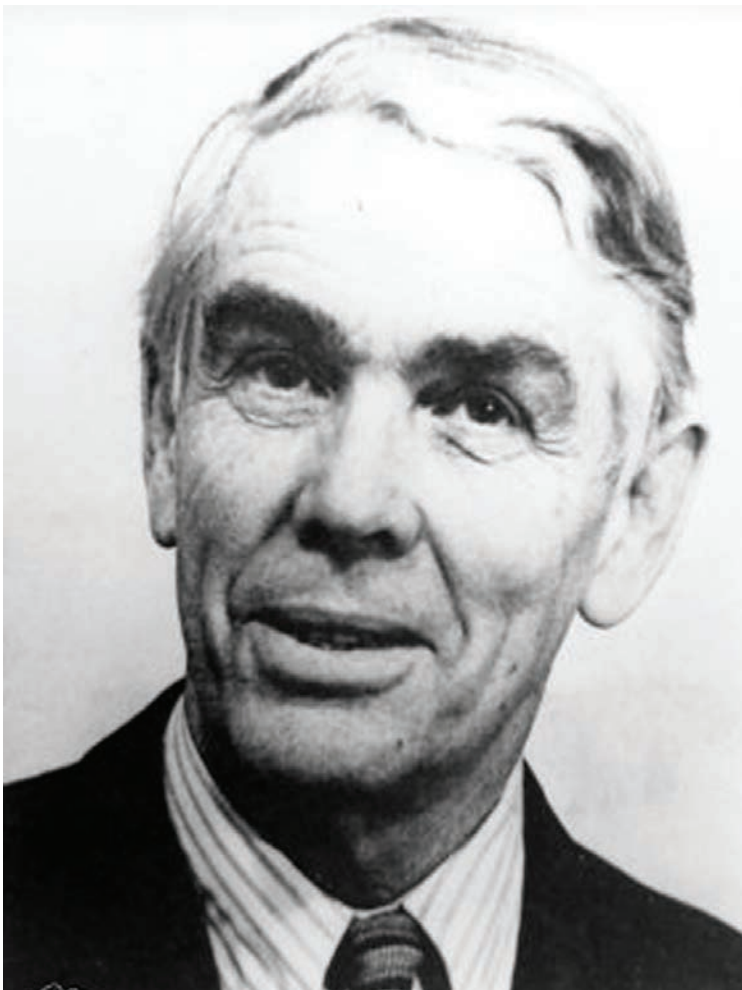

Niclas Malmberg,

Eric Carlens

– en kämpe mot rökning

I mitt arbete som redaktör har jag ibland intervjuat personer som jag tycker har gjort något viktigt för att bekämpa bruk av tobak. Några exempel är läkare, som Göran Boëthius, Gunilla Bolinder och Barbro Westerholm.

Eric Carlens (1908-1990), engagerad lungläkare i kampen mot tobak.

Det fattas någon där, lungspecialisten Eric Carlens. Han var klart äldre än jag och lever inte nu. Men jag har goda erfarenheter av honom och vill berätta om honom ändå.

Eric Carlens (1908-1990) bestämde sig nog tidigt för att bli läkare. Han var öron-, näs- och halsläkare men också en framstående forskare inom lungkirurgin i samarbete med Clarence Crafoord.

Han läste till läkare under krigsåren på 40-talet. För sin kommande disputation hade han förstas en handledare. Jag minns en gång när han berättade om den tiden. Han hade nog svårt att hinna med sina studier samtidigt som han ibland måste rycka in och vara med och försvara kung och krona. Då lär han ha fått ett dåligt råd av sin handledare: Om du röker så orkar du vara uppen senare på kvällarna!

Eric var klok nog att inte följa det rådet! I stället blev han med tiden

starkt engagerad i kampen mot rökning och annat tobaksbruk.

Jag mötte Eric Carlens i en arbetsgrupp som Socialstyrelsen hade inrättat för tobaksfrågor. Kanske var det då som han visade något diagram över hur risken för lungcancer gradvis minskar efter ett rökstopp, minns inte säkert. Han uttryckte det som ”den som slutar röka får syndernas förlåtelse och ett evigt liv”.

Jag hade skrivit något om cancerrisk för ”passiv rökning” och sa då att rökning i arbetet är en cancerrisk för alla, en arbetsmiljöfråga. Eric reagerade positivt då och frågade om det var nya signaler från Arbetarskyddsstyrelsen. Jag tror att han hade försökt tala med generaldirektören Danielsson om rökning på jobbet men inte fått gehör då.

Vid något annat tillfälle berättade Eric om hur upprörd han blev när han en gång kom till en ny föreläsningssal vid Karolinska och såg att man hade försett den med askkoppar. Då kunde studenter och blivande läkare sitta och röka samtidigt som de lyssnade på det de skulle lära sig, kanske om lungor ibland... Nå, Eric protesterade och lyckades få bort askkopporna också, tack för det!

Jag jobbade vidare med rökning på jobbet som arbetsmiljöfråga och lyckades till slut få gehör. Som kemist kunde jag berätta om alla cancerframkallande och på andra sätt otäcka ämnen som sprids i luften överallt där någon röker. En larmartikel i tidningen Arbetsmiljö bidrog säkert.

Det var förstås många som bidrog till detta, inte minst läkare. Men när det kom till frågan om rökning på restauranger bidrog facket till att driva frågan om rökfria restauranger. Cancerrisk

av passiv rökning – nej, den risken ville man inte ta längre.

Vi fick regler om detta, både arbetslokaler och andra lokaler. Det var 1983 då Eric Carlens ännu levde. Jag hoppas att han var nöjd med vårt verk när vi skrev i klartext att en rökfri miljö ska vara det normala. Jag ska alltid minnas hans insatser på detta område. Vi var två själar som möttes i samförstånd i en arbetsgrupp någon gång på 70-talet.

Tack Eric för dina insatser!

Arne Stråby

Arnes larmartikel i tidningen Arbetsmiljö 1980

Folkhälsoexperter i Sverige och Danmark vill reglera nikotinet

"Folkhälsomyndigheten anser att tillgängligheten och efterfrågan på tobaks- och nikotinprodukter behöver minska, framförallt för att skydda barn och unga", säger myndighetens nya generaldirektör Karin Tegmark Wisell.

Folkhälsomyndigheten fick av regeringen ansvar för en sammanställning av skadeverkningar av olika tobaks- och nikotinprodukter. Uppdraget vidgades senare till att också beskriva skadeverkningarna i relation till varandra.

Reglerna för cigaretter är hårdare än för andra tobaks- och nikotinprodukter. Folkhälsomyndigheten vill skärpa lagarna för tobaks- och nikotinprodukter så att de liknar de som gäller för vanliga cigaretter. Det skulle öka skyddet för barn och unga anser myndigheten. Folkhälsoexperter i Danmark förordar samma sak

I slutet av juni presenterade myndigheten sina slutsatser. Som väntat finns mest fakta när det gäller tobaksrök och även pålitlig forskning som visar på rökningens många hälsorisker.

Generaldirektör
Karin Tegmark Wisell.

Foto: Folkhälsomyndigheten,
Lena Katarina Johansson

Men det betyder inte att de andra produkterna inte är hälsofarliga, anser Folkhälsomyndigheten.

Folkhälsomyndigheten skriver:

"Alla tobaks- och nikotinprodukter kan leda till beroende och innebära risker för hälsan, även om tobaksrökning är förenat med särskilt stora risker". Folkhälsomyndigheten kommer i sin analys fram till att det kan finnas risker med de andra produkterna som vi inte vet idag.

Från tobaksfakta.se

SLUTA-RÖKA-LINJEN

RING 020-84 00 00
www.slutarokalinjen.org

Skräpbekämpare ville lämna 10 000 fimpar till polisen

Amir Faqiri i Jönköping har samlat in 10 000 fimpar som han ville lämna in till polisen. Det var en aktion för att uppmärksamma förändringen i lagen – att den som slänger sin fimp kan få böter.

Amir Faqiri är Jönköpings ”skräpprofil”. Genom konstprojekt och aktioner kämpar han för en renare miljö. Häromveckan riktade han uppmärksamheten mot alla fimpar som ligger slängda.

Han hade samlat in 10 000 fimpar och ville lämna dem till polisen. Han föreslog att polisen skulle ta DNA-prov på fimpar och Jönköpingsbor och sedan dela ut böter. Men

polisen var inte intresserad, och Amir Faqiri sade till SVT:s lokalreporter att han inte väntat sig det heller.

– Jag är medveten om att de inte kommer att topsa alla Jönköpingsborna, sade Amir Faqiri och skrattade till.

Han vet att polisen har mycket annat att prioritera men tycker att de kan göra riktade insatser för att förbudet mot att slänga fimpar ska fungera.

Sedan 2022 kan den som kastar en fimp få betala böter på 800 kronor. Men det händer sällan. I fjol utdömdes 289 böter för nedskräpning i hela Sverige. I den siffran ingår böter för många typer av nedskräpning, som flaskor, tuggummi och snabbmatsförpackningar.

Det framgår inte hur många av böterna som är för slängda fimpar, kanske är det inte någon alls.

Slängda fimpar är det vanligaste skräpet och Amir Faqiri vill att allmänheten ska känna till att det är förbjudet att slänga fimpar och att polisen ska bli mer aktiv.

– Om vi har lagar och regler som inte tillämpas så riskerar vi att tappa förtroendet för andra lagar också, säger han till SVT.

Från Tobaktsfakta.se

Amir Faqiri,
konstnär mot skräp

Hur gick det sedan?

I detta nummer har jag berättat jag om hur jag blev snuvad på en chefstjänst vid ASS och då fick en storrökare som sektionschef, Bertil Remaeus. Det blev inte alls bra; han behandlade mej illa. Jag borde väl ha gett upp och sökt annat jobb. Men jag gjorde ett bra jobb, varför skulle jag ge mig iväg?

Mitt jobb var att följa nya rön inom vetenskapen och vid behov föreslå ändrade värden för högsta acceptabla halt av ett visst ämne på en arbetsplats. Man kanske hade upptäckt någon ny risk och ville ha större marginal till riskområdet.

Det kom en japansk undersökning av risken för lungcancer av passiv rökning. Kvinnor som inte rökte själva men var gifta med rökare hade en ökad risk för lungcancer. Jag visade den för Remaeus, och han sa direkt ”Det tror jag inte på!” Han var inte intresserad av fakta, han ville bara försvara sitt rökande!

Det blev lite svårare för honom när vår nye generaldirektör Sivert Andersson förbjöd även rökning på våra enskilda tjänsterum. Remaeus fick då omaknet att gå till ett särskilt rökrum. Förmodligen gav han mig skulden för det.

Under ett par år hade Remaeus en tjänst vid Arbetsmarknadsdepartementet, och då kändes det lite lättare. Men han kom tillbaka och då i en högre position. Nu inleddes kanske slutfasen för min del.

Jag hade nu två chefer närmast över mig, båda kvinnor och med ganska kort tid som chefer vid ASS. Vid en lönerevision gjorde sektionschefen Birgitta Melin ett grovt räknefel till min nackdel. Jag tyckte att det var orättvist

och felräknat och påtalade det. Men hon tålde ingen kritik och blev upprörd. Hon beskyllde mig då falskeligen för att hotat med självmord om felet inte rättades till. Hon fick också stöd av sin chef Svärd och säkert av Remaeus också. Nu skulle jag bort!

Det blev en svår process, som slutade med avtalspension. Jag var 59 då och gjorde ett bra jobb, men det fick jag inte fortsätta med. Jag hade företagsläkaren på min sida. Hon tyckte nog att cheferna var oresonliga, men jag var med på avtalspension. Det var inte sjukpension, utan avtalspension, som belastar verkets egen budget.

Det skulle kosta då för verket, och det ville man inte acceptera. Cheferna utövade därför press på att få företagsläkaren att sjukpensionera i stället. Jag hörde själv Anne-Christine Svärd säga det som ett krav. Jag baxnade: Hon ville faktiskt beordra en läkare att sätta en falsk diagnos för att spara pengar och vältra över kostnaden på försäkringskassan!

Det måste vara ett grovt tjänstefel. Men hon sa faktiskt så och blev säkert sur när läkaren vägrade att foga sig. Jag fick senare höra att man hade bytt hälsocentral, en sur hämnd i efterhand mot en läkare som skötte sitt jobb?

Nå, jag tog emot min pension, för nu visste jag att ASS var ett mycket dåligt ställe att jobba på. Cheferna spred även ut ett rykte att jag skulle ha fått en extra förmånlig pension. Ren lögn!

Arne Stråby

Arne Stråby,
bortmobbad från ASS.
Bild: Kersti von Malmberg

Otack igen?

Att ha arbetat så mycket mot rökning, först i tjänsten vid ASS som expert på luftföroreningar, och sedan ideellt som redaktör för VISIR-aktuellt i 15 år har varit mycket stimulerande. Det känns bra att se resultat av sitt arbete. Ofta har jag även fått uppskattning för det.

Men ibland har det varit lite si och så med uppskattningen från en del som borde ha samma målsättning. Som jag har berättat om i VISIR-Aktuellt nr 1 och nr 2 inrättade den avlidna entusiasten Margaretha Haglunds familj ett pris, som årligen ska utdelas till ”en orädd eldsjäl” som har gjort något väsentligt för att bekämpa rökning.

Priset utdelas årligen av Margareta Höglunds familj efter förslag från Tobaksfakta. Men där förekom något konstigt. Vår förbundsordförande Agneta Alderstig ingår i Tobaksfaktas styrelse, men hon fick aldrig veta något om den möjligheten. I så fall hade hon kanske föreslagit mig. Men man höll det hemligt i en mindre krets. Då hade jag nog ingen chans.

Priset första året gick i stället till tjänstemän inom Region Uppsala. Det var för ett projekt som var inriktat på barn och skulle lära barn lek och skratt men också allvar. Låter det som något sensationellt, som ska få tobaksindustrin att skälva? Jag tror inte så många tyckte det, så det blev ett pris som få hörde talas om.

Så det blev ett nytt exempel på ”otack är världens lön”. Välavlönade byråkrater går långt före dem som har arbetat ideellt och som verkligen drabbats av Tobaksindustrins medlöpare. Eller kan det bli annorlunda nästa gång?

Arne Stråby

Glada och troligen välavlönade pristagare vid utdelning av Margaretha Haglunds pris 2023, som här omges av familjen Haglund.

Från vänster Johan Haglund, Carina Hesse Bolin, Matilda Frans, Per Haglund och Bertil Haglund

INFO via mail

Har du dator och E-post? Skicka mejladressen till visir@telia.com
 Då kan vi skicka information till dig utan att använda vanliga brev.
 Uppge vem du är om det inte framgår av mejladressen.

Vi söker någon som kan göra korsord

Som har framgått av VISIR-aktuellt nr 3-4 2022 har vår duktige allt-i-allo Bo Hellgren avlidit och lämnat ett stort tomrum efter sig. Han gjorde även korsorden, och vi behöver någon som kan ersätta honom som konstruktör. Kan du kanske göra det? Eller har du någon bekant som kan göra korsord? Även om vi inte har några stora resurser så kan vi betala ett visst arvode, meddela gärna anspråk.

Hör av dig till redaktören på E-post arne.straby@telia.com, tel 08/659 96 95 eller till kansliet visir@telia.com, tel 08/591 282 11.

VISIR-AKTUELLT NR 1 2024

MANUSSTOPP 1 FEBRUARI 2024

Välkommen med idéer, text och bilder.

Skicka in till redaktören
arne.straby@telia.com
eller till
visir@telia.com

Pristagare korsord nr 2 23. Stort grattis till:

- Ingrid Bindekrans, Norrköping
- Leif Olofsson, Sjuntorp
- Eva Johnsson-Andersson, Fridlevstad

Krysslösning korsord nr 2 2023

TOBAKS-	STAD I SMÅLAND		SINNE FOR MATLAGNING	UNDERVÄTTE I PARKOST FOR ANFALL		YRKES-FÖRARE		BLECK BLAS INSTRUMENT	VÄNTAT SIG				
FRITT	O	AGA	H	A		T	DRYCK	T	E				
2025.SE	S	L	U	T	D	A	T	U	M				
	POJK-NAMN	U	T	K	A	S	T	X	MÅSTE OCH BO TVA	B	O		
FISK	Å	L	OMRÅDE UTAN BE-FOLKNING	A	VÄXT-STÄLLE	H	A	B	I	T	A	T	
	Flickor från Linköping	F	Ö	R	AKE CARLSSON	Å	C	KOPPAR	C	U	STAD	S	
ORUST GUD	Ö	DAN SVAN	D	S	LARS KVIST	L	K	TURE RAHM	H	ULLA ERIKSSON	U	E	
A	S	ERIK HANSSON KVALISTER	E	H	STRÅNG-INSTRUMENT	L	U	T	A	MARIESTADS-TICNING MODE	M	T	
	T	O	B	A	K	S	B	R	U	K	E	T	
BRUTAL RAD	G	R	Y	M	KUNGS FISKAR	T	Å	SKINNA	F	L	Å	ADEL-STENEN	
K	Ö	ANTELOPEN	G	N	U	E	T	KO KOAGEL	F	Ä		A	
KLOCK-SLAG	T	I	D	TRÄD-ARNE OLSSON	E	K	REJAL	L	Ö	D	I	G	
SVEN DUVA	S	D	TEMPEL-FRIDGÅRE-TEAM	A	R	N	HÖGHET	E	R	S		A	
SOMMAR-LÄGER MEDITATION	K	O	L	O	N	I	KÄNNER TILL VIOLA UTBOM	V	E	T	VÄNDRA	T	
	Y	O	G	A			S	V	E	R	I	G	E
DOS AV NEDERBÖRD	R	E	G	N	S	K	U	R	VIGG	L	Å	N	

Korsord nr 3-4 2023

SMÄRT- KÄNSLIG- HET	TRÄD	ARISTO- KRAT	ROCK- MUSIK PÅ 60-TALET	3,14	STOCKHOLM TEKNISKA INSTITUT	AKTÖR	"VARA I SITT ....."
→					KORAR SPRÅK		
	GRUND ÄMNE			ERIK ÖST	30 MARS 1974		
					SYDAMERIKANSKOR		KORALLREV
KROATIENS HUVUD- STAD					"BRAILLE- TECKEN"	FLICK- NAMN	
EJ UT							
→	SPÖKE						
				ALU- MINIUM		SÄD- TORK	
KAROLINSKA SJKHUSET							HELIOS
	TRÄD		SJÖ- SEMESTER	INUTI			NABB
				FISK			
SPANSKT JO			SKENA				
	VÄDER- TYP					LANSIÄR	
BISKOPS- MÖSSA	VÄV			ALASKA		BARIUM	TIDIGARE
→							
UNDER TITTEL							
LEE JI- UEN			RIT	SYSTEME INTER- NATIONEL		RIKTAD YRKES- STIMULANS	KOKK UPPSLAG
UTAN BILAR							NATRIUM STEKEL
		KONSUM		OLÄSLIG			
MICRO DATOR 8800					FLOD		

KorsordsTävling!

För detta nummer återger vi ett av Bosses gamla korsord, och de blev ganska många. Posta din lösning senast den 27 januari 2024 till VISIR, Hälsans Hus, Fjällgatan 23B, 115 28 Stockholm.

Tre slumpvis dragna lösningar vinnervar sin Dubbeltriss. Förutsättningen för att du blir dragen är att du är VISIR-medlem eller att du betalar din medlemsavgift samtidigt som du skickar in din lösning.

Namn: .....

Postadress: .....

E-post: .....

VISIR fyller 50 år

Detta ska firas fredagen den 15 mars 2024 på Haymarket Scandic vid Hötorget i Stockholm.

Dagen kommer att innehålla föreläsningar och många överraskningar. Samtliga medlemmar och samarbetspartners kommer att få en inbjudan. Boka redan nu den 15 mars 2024. **Väl mött!**

Rapporter om tobaksindustrins miljöpåverkan

VISIR gav 2018 ut en rapport om tobaksindustrins miljöpåverkan, som väckte uppmärksamhet. Tobaksindustrin tar i anspråk stora arealer för odling av tobak och kräver mycket skog som avverkas till bränsle för att torka tobaken. Barnarbete, hälsoskador och rovdrift på vatten och mark som man kan odla mat på tillkommer.

En uppdatering av denna rapport gjordes 2020. Rapporterna finns att ladda ner i sin helhet på vår hemsida, www.visominteroker.se och där klickar man på publikationer och sedan på rapporternas titel. 2020 gjordes också en engelsk version av den senare. De går också att beställa på papper kostnadsfritt från VISIRs kansli, se adress nedan.

Dags att betala medlemsavgiften

- Medlem 200 kr/år.
- Medlem par (2 vuxna på samma adress) 250 kr/år.
- Ständig medlem 2000 kr.
- Ungdom upp till 20 år 0 kr (ange födelseår och e-post)
- Stödmedlem 50 kr/år.
- Organisationsmedlem (skolor, bibliotek, föreningar) 300 kr/år.

Betalning sker till Plusgiro 60 94 07-2 eller Swish nr 1233244621

VISIR - Vi Som Inte Röker - är en ideell förening, politiskt och religiöst fristående.

VISIR arbetar för fler rökfria miljöer och för att ingen mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök.
VISIR bedriver ett informations- och opinionsbildande arbete.

Adress: VISIR, Hälsans Hus, Fjällgatan 23 B, 116 28 Stockholm

Tel: 08-591 282 11 E-post: visir@telia.com Hemsida: visominteroker.se